

“TÜRKÇENİN İZİNDE”

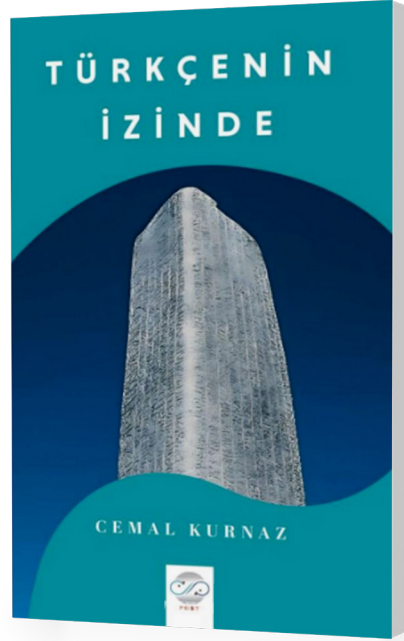
Kaplan Üstüner

Ortaya çıkışı ve sistematığı bakımından dil, metafizik bir özellik taşır. İlahi güç, diğer milletleri kendi dilleri etrafında topladığı gibi bizleri de bir tespihin ipine dizer gibi Türkçenin etrafında toplamıştır. Bizler Türkçenin kelime ve kavramlarıyla olduk; onunla evrene baktık, düşündük, anladık ve inandık. Onun içinde kimliğimiz şekillendi.

Dünyanın en eski dillerinden biri olan Türkçe, 8. yüzyılda *Köktürk Yazıtları* ile edebî varlığını göstermeye başlar. Yesi, Herat, Merv, Gazne, Kaşgar, İsfahan, Nişabur, Rey, Tebriz, Taşkent, Semerkant ve Buhara gibi pek çok yer Türkçenin yurdu olur. Türkçe, Orhun Vadisi'nden kaynayıp akan coşkun bir ırmak gibi kızgın çöllerin, serin yaylaların, derin uçurumların, toprakların renklerini de içine katarak Anadolu'ya ulaşır. Hayvan sürüleriyle her yaştan insan kafileler hâlinde buraya gelirken Türkçeyi ve onun içinde kodlanan değerlerimizi de yanlarında getirirler.

Köktürk, Uygur, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu, Akkoyunlu, Karakoyunlu, Harezmsah, Safevi, Timur, Babür, Memlük ve Osmanlı Devletlerinin haritalarına bakıldığında, Türkçenin doğudan batıya, çok geniş bir coğrafyada egemen olduğu görülür. “Adriyatik'ten Çin Seddi'ne, Altaylardan Tuna'ya” şeklinde tanımlanan bu coğrafyanın büyüklüğü karşısında hayran olmamak mümkün değildir.

Karahanlılar çağında İslamiyet'le tanışan atalarımız yeni dini öğrenmek için Arapça eserlere yönelmişler, ister istemez yeni dinin kelime ve kavramları dilimize girmeye başlamıştır. İlahi kudretin, en üst düzeyde işlediği dil olan Arapça karşısında Türkçe varlığı-

nı sürdürmüş ancak etkilenmekten de kurtulamamıştır.

Türkçe, Farsça ile rekabet etmiştir. Bizden çok önce İslamiyet'i kabul eden İranlılar, klasik eserlerini meydana getirmişlerdi. Türkler İran coğrafyasına geldiklerinde bu eserlerle karşılaşmışlardı. İç içe yaşamının getirdiği yakınlıktan dolayı dilimize çok sayıda Farsça kelime girmiştir. Buna karşılık Farsçada da çok sayıda Türkçe kelime yer almıştır. Selçuklular döneminde Farsçanın etkisi bir süre devam etmiş ise de özellikle Beylikler döneminden sonra Oğuz Türkçesi bir edebî dil olarak kendini geliştirmeyi başarmıştır.

Kısaca tarihî geçmişi aktarılan dilimiz, Ömer Seyfettin'in dediği gibi “manevi ve mukaddes vatanımız”dır. “nsanın asıl vatani ana dilidir; ben onun sınırlarında nöbet tutarım.” diyen Albert Camus'nun dil bilincini, Türkçenin muhafızı olan bütün aydınların taşıması gerekir. Bu bilinci taşıyan aydınlardan

biri de Prof. Dr. Cemal Kurnaz'dır. Hayatını Türkçeye ve Türk kültürüne adan Kurnaz'ın bütün yazılarında, kitaplarında ve konuşmalarında Türkçe sevdalısı olduğunu görürüz. Emekli olmasına rağmen büyük özveriyle çalışmalarını sürdüren Kurnaz'ın Türkçe duyarlılığı ile yazdığı yeni eseri *Türkçenin İzinde* (Post Yayınları, İstanbul 2025) adını taşır. Yazının başından beri aktardığımız düşüncelerin sahibi olan Kurnaz, eserinde derin bilgisi, engin bakışı, dikkatli gözlemi ve akıcı üslubu ile okuyucuyu Türkçenin izinde bir yolculuğa çıkarır.

Cemal Kurnaz, köklü bir geçmişi olan Türkçenin geleceğinin bugünden daha parlak olacağına inanır. Bunun için yapmamız gereken bazı ödevlerin olduğunu hatırlatır. Yeni ihtiyaçlara cevap verecek kelimeleri üretmekte daha pratik davranabileceğimizi, medya kuruluşlarının yetkin Türk dili danışmanları istihdam etmesi ve programlarında Türkçe editörlere yer vermesi gerektiğini düşünür. Türkçesi varken yabancı kelimeleri kullanmama konusunda devlet adamları, medya mensupları ve sanatçı gibi toplumun önünde olan

kesimlerinin daha dikkatli olmaları gerektiğini vurgular. Türkçeyi yabancı dillerin saldırılarından korumak ve onu, dünya dilleriyle rekabet edecek şekilde işleyip geliştirmek için canla başla çalışmamızın önemini belirtir. Yabancı kelimelerin hiçbir dirençle karşılaşmadan dilimize girmesinden yakınır.

Eser, yazarın çeşitli zamanlarda Türkçe vurgusu taşıyan yazılarından oluşmakla birlikte Ahmet Yesevi'den Yunus Emre'ye, divan şiirinden türkölere kadar dilimizin ve edebiyatımızın gelişim çizgisinden seçkin örnekler ve ufuk açıcı yazılar içermesi bakımından bütünlük arz eder. Türkistan'dan Balkanlara, Bağdat'tan Cezayir'e kadar Türkçenin izinden gidilerek geçmişten günümüze zihin ve düşünce dünyamızı ortaya koyar. Kitapta ek olarak bazı Türk devletlerinin haritalarına da yer verilerek Türkçenin yayılma alanları gösterilir.

Değerli hocam Prof. Dr. Cemal Kurnaz'a Türkçe duyarlılığının oluşmasında büyük katkılar sağlayacak bir eseri kütüphanemize kazandırdığı için teşekkür ederim.

